

CARPE

UPPDRAG & YRKESROLL

Boende

UPPDRAG OCH YRKESROLL BOENDE

Läsanvisning och bakgrund

Uppdrag och yrkesroll - boende är en beskrivning av vad det innebär att arbeta med stöd och service till personer med funktionsnedsättning och vilka yrkeskrav som kan ställas. Det finns beskrivningar av uppdrag och yrkesroll för boende, daglig verksamhet, personlig assistans, barn- och ungdomsverksamhet och socialpsykiatri.

Uppdrag och yrkesroll – boende är ett komplement till och bör användas tillsammans med **Carpes yrkeskrav - generella kunskaper för medarbetare inom verksamhetsområdet Stöd och service till personer med funktionsnedsättning**. De innehåller de grundläggande kunskaper som behövs inom området.

Målet är att Carpes yrkeskrav tillsammans med Uppdrag och yrkesroll ska kunna användas för olika syften och på olika nivåer. Exempel på användningsområden finns i inledningen av Carpes yrkeskrav. Precis som Carpes generella yrkeskrav är framtagna i en process med hjälp av en arbetsgrupp har Uppdrag och yrkesroll för de olika verksamhetsområdena tagits fram på samma sätt. Arbetsgrupper med chefsrepresentation från olika kommuner i Stockholms län har med utgångspunkt i frågan: Finns det specifika yrkeskrav som kan ställas kring de olika verksamhetsområdena? Frågan var öppen och processen i de olika grupperna var för sig men också tillsammans ledde fram till att det var mer som förenade när det gällde yrkeskraven än vad som skilde dem åt. Deltagarna i arbetsgruppen såg också snart i processen att det i de olika uppdragen och yrkesrollerna fanns något särskilt att fånga och formulera. Något som skulle kunna vara användbart på olika nivåer och i olika syften vilket resulterade i det här materialet.

UPPDRAG

Bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna är en insats enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS 9.9§. Nedan kallas insatsen för "boende". Det övergripande målet i lagen är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet ska också vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra. Insatsen enligt LSS är ett medel att uppnå detta mål. Resultatet i utförandet ska leva upp till de mål som lagstiftningen sätter upp. De är utgångspunkten i uppdraget tillsammans med den enskildes önskemål och behov. I lagstiftningen finns uppdragets värdegrund tillsammans med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt kännedom om funktionshinderområdets historia.

All verksamhet börjar med en beställning från biståndshandläggaren som fattat ett beslut om boende utifrån en ansökan från den enskilde. Beställningen är grunden för uppdraget som verksamheten ska verkställa. I den ska det finnas en beskrivning av vad den enskilde behöver och önskar för stöd i sitt boende.

När utförandet börjar ska man tillsammans med personen göra en genomförandeplan där det framkommer vad som ska utföras utifrån önskemål och behov. Stödet ska grunda sig på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet samt att den enskilde i största

möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande. Upprättandet av genomförandeplanen är en process och inte ett enstaka möte. Utifrån genomförandeplanen och målen i denna förs löpande anteckningar över hur utförandet genomförs. Detta för att underlätta utvärdering, utveckling och uppföljning av insatsen tillsammans med personen.

Dokumentationen är ett sätt att kvalitetssäkra att personen får den personliga assistans som var tänkt. Insatsen beviljas enligt beslut från LSS handläggaren och utförs enligt handläggarens beställning. Insatsen kan verkställas i såväl gruppboende som serviceboende eller andra boendeformer. I den enskildes genomförandeplan beskrivs hur stödet ska utformas för individen. Genomförandeplanen upprättas tillsammans med den enskilde. Enligt LSS-lagen skall den enskilde ges största möjliga inflytande i planeringen av sina insatser.

Arbetet inom boendet innebär att medarbetaren ska kunna stödja den enskilde i vardagslivet samt vid dennes livsmål i stort. I arbetet ingår att stödja individen i att förstärka, utveckla och bevara färdigheter enligt det som kommit överens om i genomförandeplanen. Arbetet utförs i den enskildes hem. Att ha en bostad enligt LSS 9.9§ är en rättighet och en frivillig insats. Respekt för individens integritet och självbestämmande är grundläggande värderingar som fastslås i LSS.

I insatsen ingår att ge stöd vid aktiviteter och relationer vilket innebär att medarbetaren ska kunna stödja den enskilde vid dagliga aktiviteter som att komma iväg till daglig verksamhet, arbete och/eller studier. Det innebär även stöd vid fritidsaktiviteter, föreningsliv, relationer med anhöriga, släkt och vänner samt stöd vid planering och genomförande av semesteraktiviteter. Målet i LSS är att man ska kunna delta i samhället och leva som alla andra. I uppdraget ingår att ge stöd i att få tillgänglig information för att främja delaktighet i samhället, t.ex. i form av lättläst information, bildstöd, mm.

Bostaden är den enskildes hem och hemmet ska vara tillgänglig och anpassat efter individuella behov, om så behövs med hjälp av bostadsanpassning, hjälpmedel och/eller teknik. Den enskilde ska ha stöd i att få fungerande och bra arbetsredskap för att klara av sina sysslor på bästa sätt. I insatsen kan ingå stöd till den enskilde vid vardagssysslor som t.ex. matlagning, städning, inköp av varor (mat, kläder, inredning, mm.) och tjänster (fotvård, frisör, färdtjänst, hantverkare, mm), vardagsekonomi, mm. Arbetet i bostaden omfattar för det mesta alla tider på dygnet, året runt och är schemalagt.

Omvårdnadsansvar ingår i insatsen och innebär att medarbetaren ska vara ett stöd för individen i frågor som rör allt kring hälsan, det kan röra sig om stöd till ett hälsosamt liv där mat, (intim)hygien, motion och livsföring är viktiga inslag. Det kan även innebära stöd vid läkarbesök, tandläkarbesök och andra sjukvårdsinstanser. I undantagsfall kan det även medföra att vara med personer vid sjukhusvistelse. Medicindelegering, beställning av specialkost, hygienartiklar, medicin, mm kan ingå i uppdraget.

Medarbetarna i arbetslaget träffas som grupp vid planerade mötestillfällen och därför sker mycket av kommunikationen mellan medarbetarna genom rapportering och dokumentation i olika former. Datorn är ett viktigt redskap i detta och datakunskaper är en förutsättning för att klara arbete inom boendet.

YRKESROLL

Medarbetaren ska i sin yrkesroll ha faktisk kunskap om den personens funktionsnedsättning och dess konsekvenser i vardagen. Som medarbetare inom boende är det viktigt att man är medveten om sin yrkesroll och kan reflektera kring både sitt egna förhållningssätt mot personen och om rollen som stödperson. I yrkesrollen ska man visa respekt och kunna visa en empatisk förmåga gentemot den enskilde. Med empatisk förmåga menas att man ska kunna sätta sig in i personens liv. Medarbetaren ska kunna diskutera på ett reflekterande sätt tillsammans med sina kollegor för att därigenom skapa ett gemensamt förhållningssätt utifrån varje persons situation. En reflekterande yrkesroll är viktigt för att vara lyhörd för vad personen önskar och kan behöva för stöd. Det är viktigt att kunna kommunicera med personen på dess egna villkor och därigenom främja och stärka den enskildes delaktighet och inflytande. Sammantaget ger det kvalitet och utvecklingsmöjligheter för personen i sin egen vardag.

Maktbegreppet är ett komplicerat begrepp när man ska ge stöd och service. Medarbetarens relation till den enskilde bygger i grund och botten på ett ojämnt maktförhållande och i sin yrkesroll behöver man medvetandegöra och problematisera kring begreppet. Den enskilde har rätt till ett professionellt bemötande och som medarbetare behöver man reflektera över vad ett professionellt bemötande innebär, var gränserna för det egna professionella bemötandet går samt hur man värnar om den egna integriteten och egna värderingar.

Att ge stöd i boendet medför att man ska kunna stödja den enskilde i alla tänkbara livssituationer och livsskeden, i sorg och glädje, i situationer av (svåra) val, sjukdom och hälsa, sex och samlevnad. Man behöver kunna stödja i relationer med närstående till personen. Frågan om vad som är goda levnadsvillkor är en central fråga i stödet och utgår alltid från individens behov men kan även medföra ett stöd i att motivera den enskilde till vissa aktiviteter. Som medarbetare krävs det att du ska kunna stödja den enskilde i dessa situationer vilket ställer krav på egen mognad, kollegialt stöd och handledning.

Att stödja en person i aktiviteter och relationer ställer krav på medarbetaren att kunna samverka med andra viktiga personer eller aktörer. Att tillgodose den enskildes behov av social gemenskap kontra behov att vara för sig själv kan många gånger medföra en balansgång där frågan om självbestämmande och goda livsvillkor kan ställas på sin spets.

I enskilda fall kan det vara komplicerat att stödja den enskilde att hitta rätt mellan samhällets olika vård- och/eller stödinstitutioner, till exempel när det gäller stöd vid habiliterings- och rehabiliteringsinsatser, stöd vid samsjuklighet, mm. Sådant stöd kräver att medarbetaren ska ha god förmåga att stödja för att hitta dem som har rätt kompetens bland vård- och stödinstitutionerna. Samverkan sker utifrån respekt för den enskildes rätt till självbestämmande och integritet, självklart beaktas bestämmelserna enligt sekretesslagstiftning. I yrkesrollen är det viktigt att kunna reflektera över hur samverkan ska utformas, vad samverkan ska innebära och vilken medarbetarens roll är i samverkan.

Stödet i boendet består av många olika stöd- och arbetsuppgifter. Det sker ständigt oförutsedda händelser som kräver att man ska kunna anpassa verksamheter efter det. Då det dessutom är fler personer i boendet som behöver stöd (samtidigt) ingår det i yrkesrollen att kunna vara flexibel samt att kunna göra bedömningar när och i vilka situationer det behöver tas kontakt med specialistkompetens (vårdinstitutioner, arbetsterapeut, mm.) för att individen, genom rätt stöd, ska kunna få ha goda levnadsvillkor.

Självständigt arbete, som är vanligt förekommande i boendet, ställer krav på förmågan att kunna ta ansvar och ta egna beslut i vardagsituationer kring stödet till den enskilde. Kommunikation med och rapportering till kollegorna är en viktig förutsättning för att arbetet ska hålla hög kvalitet och uppfylla de krav som ställs på verksamheten. I yrkesrollen behöver medarbetaren kunna värdera, prioritera och kommunicera sina arbetsätt och beslut och utifrån det bidra till verksamhetens utveckling. Det är viktigt att ha en helhetsbild av boendets uppdrag och uppgifter och utifrån det kunna göra prioriteringar och fatta beslut.

Yrkesrollen har, i ett historiskt perspektiv, ändrats och kommer även att ändras framöver. Utifrån kunskap om samhällsutvecklingen, olika syn på hur stödet till personer med funktionsnedsättning ska utformas och vad yrkesrollen ska innehålla behöver man kunna reflektera över sin yrkesroll utifrån grundläggande frågor som; *För vems skull är jag på jobbet?* och *Vilket uppdrag har jag?*

